

SOTSIAALDEMOKRAATLIKU ERAKONNA VALIMISPROGRAMM EUROOPA PARLAMENDI 2024 VALIMISTEKS

HEA VALIJA,

valik, mis meil eelseisvatel Euroopa Parlamendi valimistel tuleb langetada, on üks viimaste aegade kaalukamaid. Venemaa verise agressioonisõja tulemus Ukrainas on endiselt vaekausil, lisaks raputavad Euroopat ja kogu maailma endiselt majandus-, tervise- ja kliimakriisi mõjud. Euroopa ei tohi jääda majanduse arendamisel, tasuva töö pakkumisel, julgeoleku tagamisel ja demokraatia kaitsmisel tagasihoidlikuks või killustatuks. Neil valimistel on kaalul ei vähem ega rohkem kui Eesti ja Euroopa tulevik. Vaatamata osade poliitiliste jõudude sõnavõttudele ja katsetele väita teistpidist, peab Euroopa Liidu eesmärk jätkuvalt olema Euroopa julgeoleku kindlustamine ning eurooplaste heaolu ja turvatunde tagamine.

Sotsiaaldemokraatide programm Eesti ja Euroopa jaoks tugineb kolmele kesksele väärtusele. Need on **VABADUS, ÕIGLUS ja JULGEOLEK.**

VABADUS

Me soovime elada vabade inimestena vabas ühiskonnas, see on aga kestlikult võimalik vaid vabas maailmas. Täna on vabaduse, demokraatia ja õigusriikluse alused tõsise surve all. Väljastpoolt ohustavad meie vabadust totalitaarsed jõukeskused, seestpoolt populismile ja äärmusideoloogiatele rajatud poliitilised jõud. Sotsiaaldemokraadid kaitsevad vaba ja demokraatlikku ühiskonda ning õigusriikluse põhimõtteid, seistes kartmatult vastu diskrimineerimisele, viha õhutamisele ja inimeste õiguste põhjendamatule piiramisele. Sama kindlalt seisame vabaduse kaitsel maailmas, toetades kõigi vahenditega agressiooni ohvriks langenud Ukrainat ning kõiki teisi, kelle vabadusi ja inimõigusi kus tahes maailma paigas jalge alla tallatakse.

ÕIGLUS

Võimu ükskõiksus kõige haavatavamate ühiskonnaliikmete toimetulekumurede suhtes teeb neist ühiskonnaliikmetest kerge saagi populistidele ja äärmusideoloogiatele. Sotsiaaldemokraadid usuvad, et iseäranis keerulistes ja

kiiresti muutuvates oludes on nii Eesti valitsuse kui ka Euroopa Liidu institutsioonide esmane kohus tagada piisav toetus ja turvatunne neile, kes kriisides kõige valusamalt pihta saavad. Olgu tegu julgeoleku-, energia-, tervise- või toimetulekukriisiga, Euroopa kollektiivne tugevusvaru on piisav, et tagada igäühele piisav turvatunne ja arenguvõimalused. Sidusam ühiskond ja solidaarsem Euroopa aitavad meid paremini kaitsta populismi pealetungi eest ja annavad meile eelised üleilmses konkurentsis.

JULGEOLEK

Totalitaarsete režiimide kasvav agressiivsus näitab, et vabaduse kaitsmiseks ei piisa vaid heast sõnast. Selleks et suuta keerulises julgeolekuolukorras vaenlasi heidutada ja euroopalikke põhiväärtusi ja vabadusi kaitsta, peab Euroopa olema ka sõjaliselt võimekam. Eesti sotsiaaldemokraadid seisavad kindlalt selle eest, et Eestil ja kogu Euroopal oleks piisavalt jõudu ja poliitilist valmisolekut kiiresti ja tõhusalt reageerida mis tahes ohule, mis ähvardab Euroopa Liidu liikmesriikide julgeolekut ja rahvusvahelisel õigusel põhinevat maailmakorda.

HEA VALIJA,

sotsiaaldemokraadid on keerulisel ajal usaldusväärne valik. Me oleme oma tegudega tõestanud, et me ei karda rääkida tõtt ega unusta oma lubadusi, et me ei ole valmis võimestama äärmuslasi ega tegema kompromisse nendega, kes ei austa vabaduse, demokraatia ja õigusriikluse põhimõtteid. Iga sotsiaaldemokraatidele antud hääl on samm vabama, õiglasema ja turvalisema Euroopa suunas!

VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA

Üha pingete- ja kriisiderohkemas maailmas on Euroopa Liit rahvusvahelisele õigusele ja kokkulepitud reeglitele rajatud üleilmse korra üks kõige kindlaimaid nurgakive. Euroopa välis- ja julgeolekupoliitika eesmärk peab jätkuvalt olema Euroopa julgeoleku kindlustamine ning eurooplaste heaolu ja turvatunde tagamine. Selleks peavad Euroopa Liit ja selle liikmesriigid senisest oluliselt rohkem panustama Euroopa suutlikkusse rääkida kaasa ülemaailmses arengus ja lahendada kriise nii meie maailmajao lähiümbruses kui ka kaugemal.

Ukraina peab võitma!

Venemaa poliitika oma naabrite suunal on aastakümneid olnud agressiivne, revanšistlik ja ekspansionistlik ning jääb selliseks ka nähtavas tulevikus. Venemaa võidul agressioonisõjas Ukraina vastu oleksid hävitavad tagajärjed mitte üksnes Ukraina riigi ja rahva, vaid kogu Euroopa julgeoleku ja rahvusvahelisel õigusel rajaneva maailmakorra jaoks. Me ei tohi lasta sel juhtuda. Euroopa Liit koos demokraatlike liitlaste ja partneritega peab tegema kõik, et aidata Ukrainal see sõda võimalikult kiiresti võita.

– Seisame selle eest, et Euroopa Liit ja NATO liitlased suurendaksid Ukrainale antavat abi, sh nii relvi ja laskemoona kui ka rahalist, humanitaar- ja taasteabi, ning tagaksid, et antav abi oleks pidev ja katkematu ning vastaks Ukraina vajadustele.

– Toetame Venemaa vastaste sanktsioonide karmistamist tasemeni, mis isoleerib Vene majanduse määrani, mis otsustavalt nõrgestab tema võimet pidada sõda Ukrainas. Peame väga oluliseks õiguslikult pädeva lahenduse leidmist, et võtta Venemaa külmutatud varad kasutusele Ukraina majanduse taastamiseks.

– Aitame Ukrainat ja pädevaid rahvusvahelisi organisatsioone (sh Rahvusvaheline Kriminaalkohus) agressori poolt Ukrainas toime pandud sõjakuritegude ja inimsusevastaste kuritegude uurimisel, tõendusmaterjalide kogumisel ja süüdlaste kohtu ette toomisel ning hoiame initsiatiivi rahvusvahelise tribunali loomiseks, et võtta vastutusele agressioonikuriteo eest vastutavad Venemaa liidrid.

Euroopa peab olema sõjaliselt võimekas ja strateegiliselt autonoomne

Külma sõja järel maad võtnud petlik turvatunne on lubanud Euroopa riikidel mitme aastakümne vältel vaadata läbi sõrmede puudulikule valmisolekule täiemahulisteks sõjalisteks kriisideks. Pikaajalised ebapiisavad investeeringud tähendavad praegu, et mitmes julgeoleku võtmevaldkonnas on tekkinud või

tekkimas ebaterve sõltuvus või ohtlik tehnoloogiline mahajäämus kolmandatest riikidest. Samuti on Venemaa agressioon Ukraina vastu toonud ilmsiks mitmeid võimelünki ja osutanud, et olemasolevatest relvastuse ja laskemoona varudest ei piisa Ukraina abistamiseks vajalikus mahus ega ka Euroopa Liidu kaitsmiseks kõigi ohustsenaariumide puhul. Peame Euroopa Liidu võimekuse ja strateegilise autonoomia tagamist ülioluliseks.

– Toetame Euroopa Liidu Kaitsevoliniku ametisse nimetamist Euroopa Liidu Komisjoni järgmises koosseisus. Kaitsevoliniku vastutusalas peavad olema kõik Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsevaldkonna algatused ja instrumendid ning piisavad eelarvevahendid nende ellu viimiseks.

– Seisame selle eest, et liikmesriigid suurendaksid kaitse-eelarveid ja tagataks kõigi Euroopa Liidu ühiste kaitseinstrumentide piisav rahastamine.

– Toetame kokkulepitud võimearendusprojekte, et tagada Euroopa Liidu suutlikkus läbi viia sõjalisi operatsioone strateegilises kompassis väljendatud ambitsiooni tasemel, sõltumata sealjuures kolmandate riikide osalusest ja nende pakutavatest võimetest.

– Seisame selle eest, et Euroopa kaitsetööstusettevõtetele antavad tellimused ja nende ligipääs rahastusele oleks piisav, et suurendada ja taaskäivitada tootmist valdkondades, kus praegu eksisteerivad suurimad võimelüngad, sh suurekaliibrilise laskemoona tootmises.

– Toetame ühiseid investeeringuid kaitseinnovatsiooni ning teadus- ja arendustegevusse, et tagada Euroopa konkurentsivõime kõrgtehnoloogilistes võimevaldkondades, pidades seejuures silmas, et tehisintellektil põhinevate relvasüsteemide arendamine ja kasutamine toimuks vastutustundlikult.

– Peame oluliseks sõltuvuse vähendamist Hiinast ja teistest mittedemokraatlikest riikidest julgeoleku seisukohalt olulistes strateegilistes tehnoloogiavaldkondades, piirata Hiina investeeringuid Euroopa Liidu riikide strateegilisse taristusse ja tööstusesse, vähendamaks julgeolekuriske ja vältimaks ohtlikku tehnoloogilist, majanduslikku ja poliitilist sõltuvust.

Euroopa peab leidma liitlasi ja looma koalitsioone

Tulemaks toime tõusvate totalitaarsete režiimide poolt esitatavate väljakutsetega, peab Euroopa Liit tegema koostööd meiega samu väärtusi ja huve jagavate liitlaste ja partneritega. Euroopa lähimateks koostööpartneriteks kõigis kriisides jäävad Ameerika Ühendriigid ja NATO liitlased ning teised demokraatlikud riigid, aga kui soovime suurendada Euroopa Liidu globaalset mõjukust, peame

suutma leida ja hoida liitlasi ja kaasamõtlejaid kõikjal maailmas ning mõistma kõigi oma partnerite õiguspäraseid huve ja ootusi.

– Toetame Euroopa Liidu juhtiva rolli säilitamist ja kinnistamist rahvusvahelises arengukoostöös ja humanitaarabi andmisel.

– Lähtume arengukoostöös ning poliitiliste ja kaubandussuhete arendamisel inimõiguste kaitsmise ja edendamise põhimõttest.

– Kooskõlastame oma tegevusi, et leida optimaalne rollijaotus ja vältida ebavajalikku dubleerimist NATO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega globaalsete kriiside lahendamisel.

– Toetame tihedat koostööd Ameerika Ühendriikide, Ühendkuningriigi ja teiste strateegiliste liitlastega kõigis rahvusvahelistes organisatsioonides, kooskõlastades ja võimalusel ühitades oma positsioone näiteks rahvusvaheliste sanktsioonide vallas.

– Seame Iisraeli-Palestiina konfliktis eesmärgiks kahe riigi lahenduse, mõistame karmilt hukka antisemitismi, Hamasi terrorirünnakud ja tsiviilelanike vastu suunatud vägivalla, toetame Iisraeli õigust oma riiki ja rahvast kaitsta ning nõuame, et seda tehtaks üksnes rangelt rahvusvahelist humanitaarõigust järgides ja põhjustamata ebaproportsionaalselt suuri tsiviilohvreid.

Laienemine peab muutma Euroopat tugevamaks

Euroopa Liidu laienemispoliitika on läbi selle ajaloo olnud üks suuremaid edulugusid, mille tähendust eurooplaste igapäevasele heaolule ja kogu kontinendi poliitilisele stabiilsusele on võimatu üle hinnata. Ehkki Türgi liitumisprotsess on sealsete siseriiklike arengute tõttu praeguseks sisuliselt külmutatud, ootavad Euroopa Liiduga ühinemist kandidaatriigid Lääne-Balkanilt ning Ukraina, Moldova ja Gruusia. Nende riikide ja nende kodanike jaoks tähendab integratsioon Euroopa Liiduga mitte üksnes parimat võimalust parandada inimeste igapäevast elujärge, vaid ka ainsat tõsiseltvõetavat kaitsegarantiid eksistentsiaalsete välisohtude eest.

Selleks et laienemisprotsess saaks jätkuda ladusalt ja tõrgeteta ning viisil, mis tugevdab nii praeguste liikmete kui ka liituda soovivate riikide julgeolekut ja ühiskondlikku jõukust, peavad kandidaatriigid:

– tõestama, et nad on kindlalt ja püsivalt pühendunud Euroopa Liidu alusväärtuste
– vabaduse, demokraatia ja õigusriikluse – järgimisele;

- reformima oma seadusandlust, riigistruktuure ja majandust nii, et olla liitumishetkest alates suuteline toimima Euroopa ühisturu täieõigusliku liikmena ning täitma selle reegleid ja standardeid;
- joonduma juba kandidaatriigina Euroopa Liidu ühtse välis- ja julgeolekupoliitikaga ning kohaldama Euroopa Liidu rakendatavaid sanktsioone. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peavad:
 - toetama kandidaatriike nende riigistruktuuride, majanduse ja seadusandluse reformimisel, et aidata neil võimalikult kiiresti saavutada reaalne liitumisvalmidus;
 - hoiduma liitumiseks vajalikud kriteeriumid täitnud kandidaatide liikmesuse blokeerimisest sisepoliitilistel põhjustel või kahepoolsete erimeelsuste tõttu;
 - reformima Euroopa Liitu ja selle otsustusmehhanisme ning struktuure viisil, mis tagab Euroopa Liidu suutlikkuse tõrgeteta toimida ka enam kui kolmekümmet riiki hõlmava ühendusena, seadmata samas laienemist vahetusse sõltuvusse liidu struktuuride ja aluslepingute reformimisest.

MAJANDUSPOLIITIKA

Euroopa eduka majanduspoliitika nurgakivideks on neljale vabadusele rajatud ühisturg, innovatsioon ja konkurentsivõime

Euroopa majanduspoliitika aluseks peab olema avatus, inimeste, teenuste, kapitali ja kaupade vaba liikumine ühenduse sees. Peame saama Eesti majanduse taas kasvama, et palku ja pensione edasi tõsta. Me peame kehtestama õiglasel konkurentsitingimused ühisturul, sh riigiabi erandite ülevaatuse, et väikeriigid ei kannataks, ning päriselt kindlustama inimeste, teenuste, kapitali ja kaupade vaba liikumise. Strateegilistes sektorites on vaja tuua tootmine tagasi Euroopasse või seda suurendada, välispiiril aga laiendada importkaupade süsinikdioksiidi heite maksustamist.

- Peame oluliseks Euroopa Liidu strateegilist autonoomiat ja vähendame Euroopa strateegiliste sektorite sõltuvust kolmandatest riikidest, suurendame tootmisvõimsust ja tugevdame ekspordivõimekust.
- Siseturu kaitseks laiendame välispiiril süsinikuheite maksustamist ja kindlustame, et keskkonnanõuetest kõrvale hiilimisega ei saavutaks importkaup konkurentsieelist.

- Tagame, et ettevõtete ligipääs Euroopa rahastusele on seotud keskkonna- ja sotsiaalnõuete täitmisega. Euroopa Liidu siseriiklikud hankereeglid peavad arvesse võtma sotsiaalseid, soolise võrdõiguslikkuse, keskkonna ja regionaalse arengu aspekte.
- Kehtestame õiglased konkurentsitingimused Euroopa Liidu siseturul, et riigiabi ei kasutataks majandusliku eelise saamiseks teiste liikmesriikide suhtes, kuid toetame reeglite paindlikumaks muutmist strateegiliste sektorite ja regionaalse arengu toetamiseks.
- Toetame Euroopa Liidu investeringute ja toetusmeetmete suunamist roheüleminekuks ja ringmajandusse. Laiendame õiglase ülemineku fondi kõigile rohepöörde aspektidele.
- Loomme Euroopa Liidu meetmeid naiste ettevõtlikkuse ning loodus- ja täppisteadustes ja tehnoloogiasektoris osalemise toetamiseks.
- Toetame Euroopa tehnoloogiasektori tugevnemist, sh koostööd kaitsetööstusega ning tehisaru võimaluste kasutamist Euroopa majanduses. Toetame tehnoloogiaettevõtete rajamist ja uute tehnoloogiate kasutuselevõttu.
- Viime sisse täiendavad meetmed, et ka väikese ja keskmise suurusega ettevõtetel oleks lihtsam rakendada rohkem e-lahendusi ja e-teenuseid.
- Vähendame bürokraatiat, sh lihtsustame aruannete esitamist ning normidele vastavuse tõendamist.

Eesti e-kogemus Euroopasse!

Digipööre on saanud Euroopa Liidu poliitika oluliseks osaks. Eesti digitaalse e-riigina peab Euroopa digitaliseerimist eest vedama. Paberist või plastist dokumendid peaksid olema pigem erand kui reegel. Reisidokumendid, nagu viisad ja passid, ning isikut tõendavad dokumendid üldiselt peavad olema kättesaadavad lihtsalt ja kaitstult nutiseadmetes.

- Toetame Euroopa *e-wallet*’i ehk nutitasku välja arendamist selliselt, et saaksime seda kasutada nii füüsiliselt poes kui ka kõikide digitaalsete teenuste tarbimiseks.

Digipööre peab toimima kõigi jaoks

Digipööre on juba toonud kaasa muutusi tööturul, alustades oluliselt kasvanud vajadusega IT-spetsialistide järele ning lõpetades netis töötamise õiglase reguleerimisega. Muutustele tuleb reageerida kiiresti ja efektiivselt, nii et töötajad ei kannataks ja nende õigused oleksid tagatud. Digipöörde puhul tuleb silmas pidada ja vähendada selle mõju keskkonnale.

- Toetame platvormitöötajate tööd reguleeriva direktiivi kiiret vastuvõtmist ja rakendamist: platvormitöötajatele peavad olema tagatud töölepinguga töötajatega võrdsed tööalased ja sotsiaalsed garantiid.
- Toetame kaugtöö direktiivi vastuvõtmist: töötajad peavad teadma kaugtöö miinimumnõudeid, samuti ka töötingimusi, töö- ja puhkeajaga seonduvat.
- Peame oluliseks, et oleks sätestatud töötaja õigus olla mittekättesaadav: töötaja õigus olla tööst vabal ajal mittekättesaadav on töötaja põhiõigus.
- Toetame Euroopa Liidu laiapõhjalist digisolidaarsuse akti.
- Panustame inimeste digipädevuste tõstmisse, et edukalt kohanduda digipöördega.
- Toetame digiteadmiste e-akadeemia tegevust.

Tehisaru peab olema inimkeskne, inimene peab olema viimase otsuse tegija ja vastutaja

Sotsiaaldemokraadid on juhindunud põhimõttest, et kõik, mis on keelatud reaalses maailmas, peab olema keelatud ka digimaailmas. Oleme esikohale seadnud inimeste põhiõigused, nagu privaatsuse, isikuandmete kaitse ja diskrimineerimise vältimise. Euroopa Liit on olnud tehisaru reguleerimise teerajaja – vastu on võetud tehisaru akt. Sotsiaaldemokraatide toetusel lepiti kokku tehisaru inimkesksus ja teised eetilised põhimõtted, kaasa arvatud tehisaru usaldusväärse nõue.

- Juhindume sellest, et tehisaru kasutamisel peab viimane otsus jääma alati inimese teha ja vastutus inimese kanda.
- Toetame uudseid IT-lahendusi ja seisame selle eest, et uute lahenduste kasutuselevõtmisel peavad olema tagatud inimeste põhiõigused ning välistatud igasugune diskrimineerimine.
- Edendame küberjulgeolekut ja kübervastupidavust, kaitseme kriitilist taristut ja andmeid, hoiame internetiühiskonna turvalisena.
- Panustame hübriid- ja küberrünnakutevastasesse võitlusesse.
- Toetame tehisintellektil põhinevate julgeolekutehnoloogiate arendamist, pidades silmas kõiki legaalseid ja eetilisi aspekte ning rõhutades, et lõplik kontroll kriitiliste otsuste langetamisel peab alati jääma inimesele.

Euroopa Liidu maksupoliitika peab olema tõhus

Võrdsema Euroopa loomiseks on oluline tõhus maksupoliitika, mis välistab maksudest kõrvalehiilimise ning võimaldab rahastada vajalikke avalikke

teenuseid ja vähendada piirkondlikke erinevusi. Maksustamine peab jääma liikmesriikide kompetentsi, aga mõnel juhul on vajalik üleeuroopaline lähenemine ehk Euroopa maks, mis aitab vältida maksuparadiiside ja ebamõistlike erisuste tekkimist.

– Toetame suurkorporatsioonide õiglast maksustamist. Piirame kahjulikku maksukonkurentsi ja maksudest kõrvalehiilimist, ühtlustades ettevõtete kasumite maksustamist.

– Digihiidude maksustamisel eelistame globaalset lahendust OECD juhtimisel, alternatiivina toetame ühtse üleeuroopalise maksu kehtestamist.

– Piirame maksude optimeerimist, mis halvendab avalike teenuste rahastamist.

– Toetame kõigi töötamise vormide puhul nii tulumaksu, sotsiaalmaksu kui ka töötuskindlustusmaksu tasumise kohustust, et laiendada sotsiaalseid garantiisid kõigile töötajatele ja ka üheinimeseettevõtetele.

– Toetame suurettevõtete ülikasumite õiglast maksustamist, eelkõige digitehnoloogia, panganduse ja energeetika valdkonnas.

– Toetame ettevõtete kasumite kasvust tingitud hinnatõusu ohjeldamist ühise Euroopa raamistikku kaudu. Toetame ettenägematute kasumite maksustamist, eriti pangandus- ja energiaturul, ning toetame digimaksu.

SOTSIAAL-, TÖÖ- JA TERVISEPOLIITIKA

Tugev Euroopa on solidaarne Euroopa, kus on tihe sotsiaalne turvavõrk

Ebavõrdsuse ja vaesuse vähendamine loob ühiskonna, kus kõigil on parem elada. Euroopa Liidu eesmärgid on kokku lepitud sotsiaalõiguste sambas: kodu, töö, palk, tervis ja vajadusel toe saamine – need ei ole Euroopa Liidus luksus, vaid peavad olema kättesaadavad igale kodanikule. Sotsiaalõiguste sambas kokku lepitud põhimõtted on vaja rakendada. Seisame selle eest, et töötajatel oleks õiglane töötasu ja kindlustatud miinimumsissetulek. Peame oluliseks, et kõigil oleks ligipääs tervishoiuteenustele ja elukestvatele õppele, võimalused töö- ja eraelu ühitamiseks ning tagatud väärikas hoolekanne.

Kõik inimesed peavad olema hoitud

Tugeva ühiskonna mõõduks on see, kuidas ta hoolitseb kõige nõrgemate – laste, puudega inimeste ja eakate eest. Tänapäeval seisab ligikaudu üks neljast lapsest Euroopas silmitsi vaesusriskiga ja see mõjutab nende tulevikku. Euroopa vajab

töökäsi, seega on oluline aidata tööturule puudega inimesi ja hoida tööturul eakaid. Eesti on vanemaealiste vaesuse poolest Euroopas esirinnas, suures vaesusohus on ka üksikvanemad.

- Toetame Euroopa sotsiaalõiguste samba kõigi 20 põhimõtte rakendamist.
- Viime ellu Euroopa lastegarantii, mis tagab igale lapsele juurdepääsu kvaliteetsele lastehoiule, haridusele, eluasemele, toidule ja arstiabile.
- Igal inimesel peab olema kodu. Selleks suuname eluaseme kvaliteedi parandamiseks mõeldud renoveerimistoetused haavatavatele ühiskonnagruppidele, soodustame omavalitsuste investeeringuid sotsiaalelupindade loomiseks, reguleerime lühiajarenti ja toetame algatusi taskukohase eluaseme tagamiseks.

Töö peab tagama väärrika äraelamise

Tööjõu vaba liikumine on Euroopa Liidu kodanike põhiõigus. Samas tuleb töötamise eest maksta õiglast töötasu, luua kõigile töötajatele kindlustunne äraelamist võimaldava miinimumsissetuleku abil ning toetada töö- ja eraelu ühitamist. Tööelu muutumine ei tohi tulla töötaja õiguste ja võimaluste arvelt.

- Kehtestame Euroopa Liidu miinimumsissetuleku vähemalt 50% keskmisest palgast.
- Viime järk-järgult ellu neljapäevase töönädala. Sealjuures säilib töötasu ning tekib võimalus enesetäiendamiseks ja uute oskuste õppimiseks.
- Kaitseme töötajate õigusi: laiendame töötingimuste ühiselt kokkuleppimist töötajate ja tööandjate vahel ehk ametiühingute liikmesust ja kollektiivlepingutega katvust. Soodustame tasustatud praktikat.
- Ajakohastame tööelu reguleerivaid seadusi ja maksundust; soodustame paindlike ja toetavate töökohtade loomist erivajadusega inimeste ja eakate tööturul hoidmiseks; tagame platvormitöö direktiiviga sotsiaalsed garantiid ka digiplatvormil töötajatele; takistame ebaseadusliku välistööjõu ja renditöö ärakasutamist ning ebaausat konkurentsi Euroopa Tööjõuameti volituste tugevdamisega.

Tervis on inimese suurim rikkus, mida tuleb hoida ja kaitsta

Igal Euroopa Liidu kodanikul on õigus taskukohastele kvaliteetsetele ravimitele ja arstiabile. Seetõttu seame eesmärgiks jõuda ühtse ja universaalse ravikindlustuseni kõigis liikmesriikides. COVID-19 pandeemia näitas Euroopa Terviseliidu vajalikkust, et koostöös reageerida üle piiri levivatele terviseohtudele, hankida vaktsiine ja ravimeid ning parandada kriisivalmidust.

- Tagame vajalike ravimite kättesaadavuse. Selleks ajakohastame ravimiseadusi, motiveerime tootjaid tulema kõigi liikmesriikide turgudele, suuname arendustööd tervisemuredele, millel tänapäevast ravimit ei ole, reageerime koostöös tarneraskustele ning kindlustame ühtse turu toimimise ka ravimite puhul.
- Kindlustame ravimite kriitiliste toimeainete strateegilise autonoomia, sest Euroopa patsientide tervis ei tohi sõltuda senisel määral kolmandatest tootjariikidest ja rahvusvaheliste tarneahelate toimimisest. Selleks soodustame liikmesriikides ravimitootmise loomist ja hangetel Euroopa Liidus toodetud ravimeid.
- Tugevdame teaduskoostööd ja terviseandmete kasutamist uute tehnoloogiate ja teenuste loomiseks, tõendus põhiste sekkumiste juurutamiseks ning Euroopa vähivastase võitluse kava rakendamiseks.
- Toetame Tallinna Haigla rajamist Euroopa Liidu vahenditega.

PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA

Tugevam ja kaasaegsem põllumajandus

Tugevdame ja kaasajastame Euroopa Liidu ühist põllumajanduspoliitikat eesmärgiga tagada kohaliku toidutootmise konkurentsivõime, maakogukondade õiglane elatustase ning puhta, kvaliteetse ja ohutu kodulähedase toidu kättesaadavus Eesti inimestele.

Euroopa põllumajandus peab muutuma sidusaks ja jätkusuutlikuks pikaajalise visiooniga terviklikuks strateegiaks, mis on kooskõlas Euroopa Liidu strateegia „talust taldrikule“ rakendamise eesmärkidega. Tarbija peab teadma, millisest talust või põllumajandusettevõttest on tema tarbitav toit pärit ning kuidas see on toodetud. Tarbija peab saama olla kindel, et toidu tootmisel on kasutatud ressursse sihipäraselt ja optimaalselt.

Võrdsemad toetused ja vähem bürokraatiat

Tagame maakogukondade tugevdamise ja õiglase elatustaseme, et konkurentsivõimelised töökohad ja kodu lähedal toodetud puhas toit oleksid igale inimesele kättesaadavad.

- Kaitseme Euroopas Eesti toidutootmist ja seisame erisuste eest, mis tagavad kohaliku tootmise konkurentsivõimelisuse.

- Tagame Eesti ettevõtjate võrdse kohtlemise toidutootmisele kohalduvate piirangute rakendamisel, võttes arvesse Eesti lähtepositsiooni ja sellest tulenevalt vajalikke erisusi.
- Viime Eesti põllumeeste toetused vähemalt Euroopa Liidu keskmise tasemeni.
- Võtame eesmärgiks bürokraatia vähendamise, eeskätt toetuste taotlemisel, toimivate IT-lahenduste arendamise ja rakendamise kaudu.
- Toetame maksuerisusega erimärgistatud vedelkütuse kasutamise jätkumist põllumajanduses ja kalanduses.

Põllumajanduse ja toidujulgeoleku jätkusuutlikkus

Euroopa metsi, merd, vett, mulda, õhku, tolmeldajaid ja loomaliike tuleb kaitsta ja taastada, et meil oleks elurikas keskkond, parem tervis, vastupidavad ökosüsteemid ja rohelised linnad. Leiame ja hoiame tasakaalu põllumajanduse ning loodushoiu vahel, kasutame innovatsiooni, et suunata ressursse optimaalselt ja toetame tarka majandamist.

Toetusmeetmete suunamisel tuleks eeskätt silmas pidada ühtse põllumajanduspoliitika suuri eesmärke, sh tagada toidutootmise jätkusuutlikkus ja kompenseerida keskkonnakaitseliste tegevuste elluviimine. Soodustada tuleb põlvkondade vahetumise toetamist ning põllumajandussektori kvalifikatsiooni ja teadmiste kaasajastamist.

- Tagame toidujulgeoleku, aitame kaasa looduse taastumisele ja kliimamuutuste leevendamisele Euroopa Liidu ühise põllumajandus-, toidu- ja kalanduspoliitika (CAP) tugevdamise kaudu.
- Rakendame pikaajalist maaelu arengu strateegiat, mis tagab toidutootmise vastupanuvõime majanduslikele ja kliimaprobleemidele, pakub alustavatele põllumeestele laiapõhjalist toetuste paketti ning tagab konkurentsivõimelised elu- ja töötingimused maapiirkondades. Pakume suuremat Euroopa Liidu rahalist toetust noorte põllumajandustootjate maale elama asumiseks ja krediidile juurdepääsu tagamiseks.
- Seisame selle eest, et Eestis säiliks kasutuses olev põllumaa ja selle kaudu maapiirkondade elujõulisus ja kohaliku toidu kättesaadavus.
- Hoolitseme Euroopa metsade, merede, vee ja pinnase hea seisundi säilimise ja taastamise eest, laiendame metsaalasid maadel, mis ei sobi toidu tootmiseks ning tagame jätkusuutliku metsanduse ja loodusvarade kaitse.
- Edendame jätkusuutlikku ja konkurentsivõimelist Eesti kalandussektorit (kalandus, vesiviljelus, kalatoodete töötlemine), et tagada muu hulgas Eesti

toiduainetega varustuskindlus ja sektoris hõivatud inimestele vääriline elatustase. Toetame säästvat sisevee- ja merekalapüüki ning vee bioloogilise ressursi säilitamist koostöös teadlastega.

REGIONAALPOLIITIKA

Tööhõive kasv ja võrdsed teenused kõigis regioonides

Vähendame regionaalset arengulõhet ja linnastumise negatiivset mõju parandades linnade ja maapiirkondade elukvaliteeti. Töökohad, kvaliteetne haridus, transport, eluase ja muud avalikud teenused peavad olema kõigile kättesaadavad. Linnade ja maapiirkondade elukvaliteedi eest hoolitsemine tagab kõigi põlvkondade heaolu. Igaüks väärrib head elukvaliteeti, olenemata tema taustast, vanusest, puudest või soost ja elukohast.

- Regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks diferentseerime toetusmäärasid ning loome toetusmeetmeid, mis toetavad ettevõtluse alustamist ja arendamist ning töökohtade loomist.
- Soodustame Euroopa Liidu investeeringuid eluaseme renoveerimisse, munitsipaal- (omavalitsused) ja sotsiaalkorteritesse ning kõrgkoolide ühiselamute võrku.
- Soodustame Euroopa Liidu investeeringuid kohalike kogukondade ühistoimimise edendamiseks.
- Toetame bürokraatia vähendamist toetuste taotlemisel ja investeeringute elluviimisel.

Head ühendused vähendavad regionaalset ebavõrdsust

Elukohtade, töökohtade ja teenuste ebaühtlane kättesaadavus ja paiknemine sunnib inimestele peale pideva pendelrände, mille tõttu ühistransport ei vasta enam vajadustele, autostumine põhjustab kulusid nii inimestele kui ka ühiskonnale, juurdepääs haridusele, sotsiaalteenustele ja tervishoiule kannatavad. Pendelrände ja hargmaisuse tõttu nõrgeneb kohaliku kogukonna sidusus. Eesti on Euroopa ääreala ja halvema ühenduse tõttu on keeruline konkureerida rahvusvahelisel turul nii elanikel kui ka investeeringutel.

Euroopa Liidus ei tohiks olla ääremaid: head ühendused piirkondade ja liikmesriikide vahel, kiire internet ning stabiilne elektriühendus peavad olema tagatud igal pool.

- Kasutades struktuuritoetusi, suurendame Euroopa Liidu investeeringuid regionaalse taristu (teed, elektri- ja gaasitrasside võrgud, veevarustus, kanalisatsioon) arendamisse, elukvaliteedi tagamisse.
- Suurendame rahvusvahelise ja siseriikliku ühistranspordivõrgustiku investeeringuid. Aitame omavalitsustel arendada säästvat, puhast ja juurdepääsetavat ühistransporti. Euroopa Liidu algatus „Targad linnad“ peab saama reaalsuseks liikmesriikide omavalitsuste digipoliitikas.
- Parandame Eesti ligipääsetavust õhu-, mere-, maantee- ja raudteetranspordiga.
- Edendame Euroopa Liidu riikide piiriülest koostööd, toetame ühiseid projekte ja algatusi. Pöörame eraldi tähelepanu koostööle majandusarengu, transpordi ja energeetika valdkonnas.

KESKKONNAPOLIITIKA

Käes on viimane aeg ohjeldada kliimamuutusi ja kaitsta seeläbi keskkonda

Sotsiaaldemokraadid peavad roheline ülemineku elluviimist Eestis ja üle Euroopa üheks kõige olulisemaks Euroopa Parlamendi ees seisvaks valdkonnaks. Heaolu pole võimalik ilma jätkusuutliku ja toimiva mitmekesise keskkonnata, ilma kliimaneutraalsuseta. Püsiv heaolu on võimalik vaid siis, kui on tagatud selleks vajalikud tugisambad: liigirikkus, keskkond ja kliima. Keskkonnakriisi olulisuse mõistmist varjutavad geopoliitilised pinged maailmas, mistõttu on neist pingetest jagusaamine kriisi lahendamisel esmatähtis.

Keskkonnakriisi lahendamisel ei tohi unustada inimest

Toetame süsinikuneutraalsuse saavutamist hiljemalt 2050. aastaks, kuid seejuures ei tohi unustada peamist – inimest. Üleminekul tuleb tagada töökohtade säilimine, sotsiaalne võrdsus ja kohalike kogukondade jätkusuutlikus.

- Seisame rohesolidaarsuse eest, et inimtegevuse viimine kooskõlla hea keskkonnaseisundiga ei süvendaks, vaid vähendaks ebavõrdsust.
- Toetame sotsiaalse kliimafondi loomist ja selle otstarbekat kasutamist
- Keskkonnasäästlikumaks muutumise kõrval toetame rahvusvahelist tegevust, mis motiveerib samas suunas liikuma ka teised riigid.
- Toetame nn rohepesu piiravate reeglite kehtestamist.

- Seisame hea haridusvaldkonnas ökoloogilise ja keskkonnahariduse edendamise eest, et Euroopa inimestel oleksid vajalikud teadmised meie ees seisvate keskkonnaprobleemide mõistmiseks.
- Toetame kohalike kogukondade õigust ja võimekust oma keskkonnaprobleemide lahendamisel kaasa rääkida.

Üleminek keskkonnasäästlikule majandusele ei tohi süvendada teisi keskkonnaga seotud väljakutseid

Peame kiirendama Euroopa Liidu rohelises kokkuleppes ette nähtud üleminekut keskkonnasäästlikule majandusele ja odavamale roheenergiale. Teisalt peame energiakriisi lahendamisel olema ettevaatlikud, et kasutusele võetud lahendused ei tooks kaasa ega süvendaks teisi keskkonnaga seotud väljakutseid, näiteks elurikkuse hävimist.

- Vähendame Euroopa energiasektori sõltuvust kolmandatest riikidest.
- Toetame roheenergia kasutuselevõtu kõrval energia säästlikkuse meetmeid ning hajutatud energia tootmist.
- Suurendame Euroopa Liidu toetust halvasti soojustatud elamute renoveerimiseks.
- Lõpetame tööstusliku puidu, sh pelletite põletamise elektri tootmisel toetatava tegevusena.
- Toetame biogaasi tootmisvõimekuste juurdeloomist.
- Koostame investeeringute kava üleminekuks ringmajandusele, edendades võimalikult säästvaid tootmis- ja tarbimisviise.
- Muudame jäätmete raamdirektiivi ümber ressurside raamdirektiiviks, et tagada looduslike ressurside parem strateegiline kasutus terve elutsükli vältel. Sellega vähendame esmase toorme kasutamist, pikendame toodete eluiga ja väldime jäätmeteket.
- Peame oluliseks kohaliku keskkonnasäästliku väiketootmise toetamist.

Elukeskkonna ja elurikkuse hea seisund on ühiskonna toimimise pikaajalise jätkusuutlikkuse tagatis

Oma tegevuses peame olema veendunud, et jääme keskkonna poolt etteantud piiridesse. Kohtades, kus oleme piire ületanud, peame astuma samme rikutu hüvitamiseks ja hea seisundi taastamiseks.

- Toetame metsade jätkusuutlikku majandamist viisil, mis arvestab elurikkusega, kohalike kogukondade vajadustega ja kliimaeesmärkidega. Selleks on vajalik ka

üleeuroopalise metsaseire väljaarendamine, et saada ühtne ülevaade metsaga toimuvast.

– Peame vajalikuks mulla seisundi seiret ja hea seisundi tagamise meetmeid, taastava põllumajanduse eelistempos arendamist, sh põllumajandusmärkide ja väetiste kasutuse vähendamist. Peame vajalikuks väiketootjaid soosivate toetusmeetmete väljaarendamist.

– Toetame plastireostuse seire väljaarendamist ja meetmeid reostuse vähendamiseks.

– Rohearendused, sh energiapööre, peab arvestama elukeskkonna ja elurikkuse vajadustega.

– Astume samme Euroopa Liidus meie Läänemere ja selle kalavarude kaitseks, keskkonda ja elurikkust säästvate kestlike maaparandusvõtete kasutuselevõtuks, sh loome eeldused väetiste ja taimekaitsevahendite merre voolamise takistamiseks.

– Kalavarude taastumise tagamiseks toetame vooluvete vabastamist takistustest.

– Peame oluliseks toetuste suurendamist looduse taastamiseks ja olemasoleva elukeskkonna säilimise tagamiseks.

– Integreerime elurikkuse säilitamise kaalutluse kõigi sektorite arendustesse.

Seisame loomade, sealhulgas lemmikloomade heaolu eest

Seisame loomade heaolu arvestavate seaduste täiendamise eest, et kaitsta loomi inimese tegevuse negatiivsete mõjude eest.

– Toetame loomade heaolu arvestavate seaduste väljatöötamist, sh loomade aretamisel ja kasvatamisel, transportimisel ja teaduses kasutamisel.

– Peame oluliseks põllumajandusloomade heaolu edendamist.

– Toetame karusloomafarmide keelustamist Euroopa Liidus ja neist farmidest pärinevate toodete müügi lõpetamist.

– Seisame selle eest, et Euroopa Liitu toodavad tooted vastaksid Euroopa Liidus kehtivatele reeglitele.

– Kaalume lemmikloomadena peetavate eksootiliste loomade ja metsloomade positiivse nimekirja koostamist.

– Kaitseme lemmikloomi sellega, et karmistame lemmikloomade pidamist käsitlevaid seadusi ja suurendame inimeste teadlikkust, et paremini kaitsta loomi inimtegevuse halbade või kahjulike mõjude eest, sh muudame kohustuslikuks koerte-kasside kiibistamise ja vaksineerimise ning andmete

lemmikloomaregistrisse kandmise, hulkuvate loomade steriliseerimise/kastreerimise, tagame parema kontrolli ja järelevalve aretuste üle, et lõpetada koerte ja kasside paljundamisvabrikud.

TURVALISUS JA MIGRATSIOON

Eesti ja Euroopa Liit vajavad tasakaalustatud rändepoliitikat

Sotsiaaldemokraadid tunnistavad, et ränne on reaalsus, mis toimub olenemata sellest, mida me sellest arvame. Inimesed vahetavad elukohta eri põhjustel: on neid, kes põgenevad sõja ja tagakiusamise eest (pagulased), ja neid, kes lähevad teise riiki õppima või tööle või abielluvad.

Sotsiaaldemokraadid tervitavad migratsiooni- ja asüülipakti vastuvõtmist ja loodavad, et õigusakte hakatakse rakendama heas usus ja vastutustundlikult. On väga oluline, et lõpuks on Euroopa Liidul ühtne õigustik, mis reguleerib asüüli- ja migratsioonijuhtimise kõiki etappe alates Euroopa Liitu saabuvate ebareeglipäraste migrantide taustauuringutest, biomeetriliste andmete võtmisest, asüüli taotluste esitamise ja menetlemise protseduuridest, reeglitest selle kindlaks tegemiseks, milline liikmesriik vastutab asüüli taotluse menetlemise eest. See raamistik peab sätestama koostöö ja solidaarsuse liikmesriikide vahel ning selle, kuidas tegelda kriisidega, sh olukordadega, kus migrandid on muudetud ründe vahendiks.

Töjõupuudust leevendavad sisserändajad peab liikmesriik saama ise valida. Seeläbi tagame, et Eestisse saavad need inimesed, kes ka meie ühiskonda ja majandusse panustavad. Lisaks on vaja üle vaadata ka Euroopa Liidu elamisloa nõuded ning tagada, et julgeolekuohu korral on liikmesriigil rohkem võimalusi inimese elamisloa kehtetuks tunnistamisel ja riigist välja või lähteriiki tagasi saatmisel.

Inimeste kasutamine ränderündeks on lubamatu!

Sotsiaaldemokraadid ei toeta illegaalset migratsiooni. Inimeste ärakasutamine ränderündeks ei tohi normaliseeruda. Euroopa Liit peab sätestama üheselt ja selgelt, et ründeks kasutatavad inimesed ei pääse liikmesriiki. Rahvusvahelise kaitse süsteemi ärakasutamine relvana on reaalsus ning vajab Euroopa Liidult jõulisi vastusamme. Otsustavalt tuleb tegeleda ka juurprobleemiga, s.o organiseeritud kuritegevusega inimkaubanduses.

– Toetame täiendavate meetmete kasutuselevõtmist võitluses ränderündega.

Euroopa Liidu piiriturvalisus peab kasvama

Sotsiaaldemokraadid peavad ülioluliseks inimestele turvalise keskkonna loomist. Selleks on vaja tõhustada infovahetust ja koostööd liikmesriikide julgeolekuteenistuste vahel ning tugevdada politsei ja piirivalve koostööd üle Euroopa. Koostöö tõhustamine on oluline nii organiseeritud kuritegevuse kui ka terrorismikuritegude ennetamisel, tõkestamisel ja lahendamisel.

Praegu suunatakse rände-, piirihalduse ja siseturvalisuse valdkonda alla 2% Euroopa Liidu eelarve kogumahust ning see võib jääda ebapiisavaks, eriti arvestades julgeolekuolukorda Euroopa Liidu idapiiril.

- Toetame rahastuse suurendamist 3%-ni Euroopa Liidu eelarvest.
- Tulenevalt Venemaa agressorriigi staatusest peame möödapääsmatuks eraldi Euroopa Liidu idapoolsete liikmete varjumiskohtade kaasrahastamist.
- Toetame piirikaitserajatiste ehitamist Euroopa Liidu vahenditest.
- Euroopa Liidu toel tuleb välja arendada Euroopa Liidu idapiiri kattev droonide seire ja tõrje süsteem. Piiril peab kõik olema nähtav ning peame olema kindlustatud mittesõbralike riikide operatsioonide vastu.
- Toetame Euroopa Liidu välispiiri haldamise agentuuri Frontex tugevdamist ning isikkoosseisu suurendamist.
- Töötame jätkuvalt selle nimel, et Eesti idapiir ehk Euroopa Liidu välispiir kujuneb terves Euroopa Liidus standardiks.

VÕRDÕIGUSLIKKUS JA VÕRDNE KOHTLEMINE

Euroopa Liit on väärtuste liit

Inimõiguste austamine ja kaitse aitavad luua avatud ühiskonda, mis põhineb väärikusel, võrdsusel ja õiglusel. Sotsiaaldemokraadid seisavad järjekindlalt inimõiguste ja põhiõiguste eest nii Eestis, Euroopas kui ka rahvusvaheliselt. Igasugune diskrimineerimine peab olema keelatud ja tähtis on vastuvõetud diskrimineerimisvastaste direktiivide järjekindel rakendamine, et kõik Euroopa Liidu liikmesriigid oleksid avatud ja kaasavad ühiskonnad.

Naiste õigused on inimõigused ja sooline võrdõiguslikkus ühiskonna küpsuse näitaja

Naised on pool inimkonnast ja ometi on naiste osalus poliitikas ja ettevõtluses tagasihoidlik, naistevastane vägivald aga endiselt levinud ja varjatud. Pariteetsuspõhimõtte ja vägivallavaba elu peavad saama reegliks ning läbipaistvad tööle võtmise tingimused ja avalikud palgad aitavad vähendada soolist palgalõhet.

- Toetame vaheldumisi nais- ja meeskandidaatidest koosnevate nn triibuliste nimekirjade elluviimist valimistel.
- Võrdse töö eest võrdne palk tagab naiste suurema majandusliku sõltumatuse. Selle saavutamiseks teeme avalikuks kõik avaliku sektori töötajate palgad, olenemata töötamise vormist, ja soovime sama põhimõtet ka erasektorile.
- Rakendame direktiivi, mis sätestab, et riigiettevõtete juhtkondades ei ole kumbki sugupool esindatud alla 40%.
- Taotleme naistevastase vägivalla vastu võitlemise raamdokumendi Istanbuli konventsiooni täielikku rakendamist. Tagame ohvritele kohese kriisiabi ja igakülgse toetuse vägivallaringist pääsemiseks. Arendame ohvrisõbralikuma kriminaalmenetluse ja kohtumenetluse läbiviimist. Eritähelepanu tuleb pöörata eakatele naistele.
- Toetame Euroopa Liidu naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiivi vastuvõtmist, mis sätestab vägistamise mõiste nõusoleku puudumise kaudu ning kriminaliseerib internetivägivalla.
- Toetame soolist võrdõiguslikkust ja mittediskrimineerimise põhimõtte rakendamist kõigis eluvaldkondades.

Seisame jätkuvalt LGBT+ inimeste õiguste eest!

Sotsiaaldemokraadid on seisnud järjekindlalt LGBT+ inimeste õiguste ja vabaduste eest. Oleme veendunud, et ühiskonna tugevuse aluseks on ühtsus ja mitmekesisus. Igal inimesel on õigus olla, kes ta on, ja armastada, keda ta soovib.

- Toetame Euroopa Komisjoni ettepanekuid LGBT+ strateegia paremaks kohaldamiseks.
- Seisame selle eest, et poliitiliste tegevuskavade planeerimisel ja õigusaktide vastuvõtmisel arvestatakse LGBT+ huvidega. Parandame ühiskonna teadlikkust LGBT+ teemadest, et kõrvaldada sotsiaalsed barjäärid, mis takistavad LGBT+ inimestel elada vabalt ja väärikalt.

Vanus ei ole takistus

Noored on meie tulevik ja noortel peab olema võimalus rääkida kaasa nende tulevikku puudutavates küsimustes kõigil poliitilistel tasanditel. Noorte paremad tulevikuväljavaated tugevdavad kogu ühiskonda ja õiged oskused aitavad neil paremini hakkama saada konkurentsitihedal tööturul. Eakad rikastavad ühiskonda ning eakate panust ühiskonda tuleb õiglaselt hinnata.

- Seisame selle eest, et noored saaksid alates 16. eluaastast valida lisaks kohalikele omavalitsustele ka Riigikogu ja Euroopa Parlamenti.
- Jätkame noortegarantii toetamist ja laiendamist, et kõik alla 25-aastased noored saaksid kvaliteetse tööpakkumise, jätkuõppe võimaluse, õpipoisiõppe või praktikapakkumise kuni neli kuud pärast töötuks jäämist või haridussüsteemist lahkumist.
- Toetame Erasmus+ programmi jätkamiseni nii, et kasu saaksid kõik noored, hoolimata nende sotsiaalsest taustast.
- Tegutseme selle nimel, et arusaam ealise diskrimineerimise lubamatusest jõuaks igasse eluvaldkonda. Toetame eakate aktiivset osalust ühiskonnaelus, ka poliitikas. Seisame vanusel põhineva diskrimineerimise kaotamise eest kogu ühiskonnas, ka tööturul.

Puue pole puudus

Puuetega inimesed on väärtuslik ja lahutamatu osa meie ühiskonnast, kelle õigused peavad olema kaitstud. Puuetega inimestel peab olema õigus ja võimalus osaleda Euroopa Liidu ja Eesti poliitilises ning avalikus elus.

- Tagame puuetega inimestele vaba juurdepääsu valimistele ning õiguse kandideerida valimistel. Sealjuures tuleb vaadata üle intellektipuudega inimeste õigus osaleda valimistel.
- Puuetega inimesed peavad saama ühiskonnaelus osaleda samaväärselt kõigi teistega. Peame väga oluliseks Euroopa Liidu puuetega inimeste õiguste strateegia (2021–2030) täielikku ja tulemuslikku rakendamist. Puuetega inimeste ja nende perede toetamiseks peavad kõik poliitikameetmed ja -tavad hõlmama puude vaatenurka.
- Toetame Euroopa Liidu puuetega inimese kaardi ja parkimiskaardi kiiret kasutuselevõtmist.
- Toetame Euroopa Puuetega Inimeste Parlamendi tegevust ning Eesti Puuetega Inimeste Koja esindajate osalemist selles.

- Seisame avaliku ruumi, info ja teenuste ligipääsetavuse eest Euroopa Liidus kõigile kodanikele.

HARIDUS

Kvaliteetne haridus ja elukestev õpe loob võrdsed võimalused Eesti inimestele

Hariduse ja teaduse toetamine on investering tulevikku, mis tagab Eestile targa rahva ja tulevikutöökohad. Eesti inimeste konkurentsivõime tõstmiseks toetame kõrghariduse rahvusvahelistumist ja välismaal õppimise võimaluste laienemist. Lisaks toetame inimeste võimalusi enesetäiendamiseks, et kogemus tööturul käiks käsikäes elukestva õppega ja võimalusega soovi korral ette võtta karjääripööre.

- Suurendame Euroopa Liidu investeringuid haridusse, koolitusse ja elukestvasse õppesse ning võtame suuna bürokraatia vähendamisele.
- Kindlustame rohkem vahendeid haridusasutustele erivajadustega noorte koolitamiseks.
- Laiendame õpirände programme, et igal üliõpilasel, sh erivajadusega üliõpilasel, oleks võimalus vähemalt pool aastat õppida või praktiliselt käia välisriigis.
- Toetame ERASMUS+ programmi laiendamist ja täiendavate rahaliste vahendite leidmist.
- Toetame praktika tasustatavaks muutmist.
- Panustame kõrghariduse rahvusvahelistumisse, toetades Euroopa Liidu kõrgkoolide vahelist koostööd ja võrgustike (Euroopa Ülikoolide) loomist ning välistudengite kaasamist.
- Muudame kõrghariduse diplomite tunnustamise automaatseks kogu ELis.
- Suurendame Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamist ning toetame tehnoloogilist arengut kiirendavate teadussuundade kõrval ka neid, mis aitavad inimestel muutusteks ette valmistuda ja nendega kohaneda.
- Toetame üliõpilaste vaimse tervise programmi „Students at Risk“ laiendamist ning riikliku rahastuse leidmist.

KULTUUR

Sotsiaaldemokraadid seisavad keeleliselt ja kultuuriliselt mitmekesise Euroopa eest

Kultuuriline mitmekesisus on nii meie rikkus kui ka tugevus. Kultuur toetab avatud ja salliva ühiskonna kujunemist ning aitab kaasas käia muutustega maailmas. Seetõttu on oluline tagada, et kultuur oleks kättesaadav inimese kogu elukaarel, sõltumata tema elukohast, vanusest päritolust, erivajadusest, sotsiaalmajanduslikest võimalustest. Erilist tähelepanu pöörame kultuuri levitamisele, et Eesti kultuur jõuaks laiema publikuni.

- Toetame kultuuri suuremat struktuurset ja jätkusuutlikku rahastamist, et edendada ja kaitsta nii kultuurivaldkondi kui ka kultuuripärandit ja kultuurilist mitmekesisust.
- Soodustame kultuuri paremini kättesaadavaks ja ligipääsetavaks muutmist, sh erivajadustega inimestele.
- Toetame kunsti- ja kultuuriloomingu, sh audiovisuaalsete teoste levitamist, et ka Eesti kultuur jõuaks laiema Euroopa publikuni.
- Euroopa Liidu kultuurivahetuste soodustamiseks toetame loomeinimeste ja kultuuriasutuste koostööd ning võrgustike loomist. Vähendame bürokraatiat kultuuri toetamisel.
- Tugevdame loomemajanduse arengut toetustega struktuurifondidest ja tagame intellektuaalse omandi kaitse.

Esmakordselt avaldame käesoleva programmi ka nn lihtsas keeles, et see oleks kõigile huvilistele paremini arusaadav.